

Forvaltningsloven

1. Introduktion

Dette kapitel handler om forvaltningsloven (FVL), der blev vedtaget i 1985 og senest ændret ved lov nr. 503 af 23. maj 2018. Formålet med loven er at forbedre sagsbehandlingen i den offentlige forvaltning gennem lovfæstelse af en række centrale rettigheder for parter i afgørelsessager. Derved øges sikkerheden for lovlige og rigtige afgørelser, herunder den enkelte borgers muligheder for at påvirke beslutningsprocessen og forstå indholdet og baggrunden for forvaltningens afgørelse.

Kapitlet falder i tre dele. Første del, i afsnit 2, indeholder en redegørelse af forvaltningslovens anvendelsesområde og reglerne om habilitet og inhabilitet. I kapitlets anden del, i afsnit 3, redegøres for de rettigheder, som forvaltningsloven tildeler parter. Her forklares indledningsvist, hvad det vil sige at være ”part”, hvorefter reglerne om repræsentation, aktindsigt og høring belyses. I kapitlets tredje og sidste del, i afsnit 4, redegøres for de krav, som forvaltningsloven opstiller for forvaltningsmyndighedens behandling og afgørelser af sager. Her belyses reglerne om begrundelse, klagevejledning, almindelig vejledning, tavshedspligt, dataforvaltning og sagsidentifikation.

2. Definitionen af en forvaltningsmyndighed og om habilitet

2.1. Begrebet ”forvaltningsmyndighed”

Forvaltningsloven gælder for alle dele af den offentlige forvaltning.¹ Loven omfatter således alle forvaltningsmyndigheder, uanset om de tilhører den statslige eller den kommunale forvaltning, og uanset om der

1. FVL § 1, stk. 1.

er tale om almindelige forvaltningsmyndigheder, særlige nævn eller råd, f.eks. taksationskommissioner og ankenævn, eller særlige forvaltningsenheder, som f.eks. ATP og Danmarks Nationalbank. Omfattet er bl.a. ministerier, styrelser, direktorater, nævn, kommuner, regioner, politiet, hospitaler og universiteter. Loven omfatter herudover også selvejende institutioner, foreninger, fonde m.v., der er oprettet ved lov eller i henhold til lov.² Til eksempel er DR en selvejende institution oprettet ved lov. Institutionen er oprettet med hjemmel i radio- og fjernsynsloven, hvorfor institutionen derfor omfattes af forvaltningslovens regler. Et eksempel på en fond oprettet ved lov er Danmarks Frie Forskningsfond, der således også er omfattet af forvaltningsloven. Loven omfatter også selvejende institutioner, foreninger, fonde m.v., der er oprettet på privatretligt grundlag, og som udøver offentlig virksomhed af mere omfattende karakter og er undergivet intensiv offentlig regulering, intensivt offentligt tilsyn og kontrol.³ Det kan f.eks. være en døgninstitution for udviklingshæmmede oprettet på privatretligt grundlag (ikke ved lov), der drives som selvejende institution. Selvejende betyder, at institutionen ejer sig selv (til forskel fra eksempelvis et aktieselskab, der ejes af aktionærene). En sådan døgninstitution udøver offentlig virksomhed af omfattende karakter – omsorg for udviklingshæmmede – og er underlagt omfattende kontrol, tilsyn og regulering i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Forvaltningsloven omfatter derimod ikke Folketinget, Folketingets Ombudsmand og visse andre myndigheder med tilknytning til Folketinget, som f.eks. Statsrevisionen. Uden for lovens anvendelsesområde falder endvidere domstolene og udenlandske myndigheder og internationale organisationer.

Det er ikke enhver aktivitet udført af ovennævnte institutioner, som omfattes af forvaltningsloven. Forvaltningsloven gælder nemlig (som hovedregel) kun for behandling af sager, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse, såkaldt *afgørelsesvirksomhed*.⁴ Med udtrykket ”truffet afgørelse” sigtes til den aktivitet, der går ud på at fastsætte, hvad der er eller skal være ret i et foreliggende tilfælde. Som f.eks. om borgerens byggetilladelse kan godkendes, om den ældre kvinde har ret til førtidspension, eller om restaurationsejeren kan få tilladelse til at holde åbent

2. FVL § 1, stk. 2, nr. 1.

3. FVL § 1, stk. 2, nr. 2.

4. FVL § 2, stk. 1.

til kl. 23.00 på en søndag.⁵ Til illustration har ombudsmanden udtalt, at et faktisk stop for en social bevilling anses for en afgørelse.⁶ Tilsvarende fandtes en skoles beslutning om midlertidig enkeltmandsundervisning for en afgørelse.⁷ Derimod fandt ombudsmanden ikke, at en kirkes anvisning af en kirkebænk til en konfirmands far var en afgørelse, men blot fandtes at udgøre *faktisk forvaltningsvirksomhed*,⁸ og her finder forvaltningsloven (som hovedregel) ikke anvendelse.⁹ Til faktisk forvaltningsvirksomhed hører sådan noget som patient- og anden klientbehandling, undervisning og rådgivning. Tilsvarende børnepasning, drift af plejecentre, rengøring og kantinedrift. Ligeledes beslutninger om, hvordan pasningen skal foregå, hvilken behandling der skal gives, eller de praktiske forhold i forbindelse med eksempelvis plejebehandling, f.eks. hvilken stue en patient skal ligge på.¹⁰

2.2. Habilitet vs. inhabilitet

Offentligt ansatte skal afstå fra at behandle og afgøre sager, som de har en særlig personlig eller økonomisk interesse i. Foreligger en sådan særinteresse, er den offentligt ansatte *inhabil* og dermed uegnet til at behandle og afgøre sagen på objektiv vis. Det gælder ikke kun for offentligt ansatte, men også den af ministeren beskikkede (f.eks. et nævnsmedlem) og det folkevalgte byrådsmedlem. Det gør i øvrigt ingen forskel, om vedkommende arbejder nogle timer ugentligt for det offentlige, eller ulønnet,¹¹ som f.eks. i et praktikforløb.

Hvorvidt der foreligger inhabilitet, skal vurderes efter FVL § 3, stk. 1, der oplister fem situationer, som kan bevirke inhabilitet. Det omfatter 1) den situation, hvor den offentligt virkende, der behandler sagen, selv har en særlig interesse i sagen, såkaldt ”partsinhabilitet”.¹² Det omfatter 2) den situation, hvor den offentligt virkende, der behandler sagen, er beslægtet med personer, der har en særlig interesse i sagens udfald,

5. Også generelle afgørelser omfattes, såsom kommunale lokalplaner og ministerielle bekendtgørelser.

6. FOB 2011 14-4.

7. FOB 2013-2.

8. FOB 2018-25.

9. Med undtagelse af reglerne om inhabilitet, tavshedspligt og dataforvaltning i forvaltningslovens kapitel 2, 8 og 8a, jf. FVL § 2, stk. 2-3.

10. https://www.ombudsmanden.dk/myndighedsguiden/generel_forvaltningsret/afgoerelsesbegrebet.

11. Se lovforslag nr. 4 af 2. oktober 1985 til forvaltningslov. Til § 3.

12. Se afsnit 2.2.1.

så kaldt ”slægtskabsinhabilitet”.¹³ Det omfatter 3) den situation, hvor den offentligt virkende, der behandler sagen, har en ledende funktion i et selskab, der påvirkes af sagens udfald, så kaldt ”selskabsinhabilitet”.¹⁴ Det omfatter 4) den situation, hvor den offentligt virkende har truffet afgørelse i en sag, der påklages til en trinøjere administrativ instans, hvor den selvsamme person sidder og behandler klagesagen, så kaldt ”to-instans-inhabilitet”.¹⁵ Det omfatter 5) øvrige situationer, der er egnede til at vække tvivl om den offentligt virkendes upartiskhed.¹⁶

Der redegøres i det følgende nærmere for de fem nævnte inhabilitetsforårsagende situationer, efterfulgt af et afsnit om den konsekvens det har for den offentligt virkende, at der foreligger inhabilitet.

2.2.1. Partsinhabilitet

Reglen om partsinhabilitet står i FVL § 3, stk. 1, nr. 1, og har følgende ordlyd:

”Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis [...] vedkommende selv har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er eller tidligere i samme sag har været repræsentant for nogen, der har en sådan interesse”.

Bestemmelsen fastslår, at den, der virker inden for det offentlige, som er part i en sag,¹⁷ eller som i øvrigt har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald, er inhabil i forhold til behandlingen af den pågældende sag. Det vil til eksempel føre til inhabilitet efter bestemmelsen, hvis en medarbejder i kommunen indgiver en ansøgning om en byggetilladelse, som den pågældende selv efterfølgende behandler. I den situation har medarbejderen to kasketter på. Vedkommende er part i ansøgningssagen og repræsenterer samtidig det offentlige i behandlingen af selvsamme sag. Der vil i den situation foreligge en særlig *personlig* interesse. En særlig økonomisk interesse kan også foreligge i sagen, såfremt det i lokalplanen for det område, hvor den pågældende ønsker at bygge, er bestemt, at der skal bruges en bestemt type teglsten til taget, som koster 100.000 kr. mere end betontagsten. For at opnå en besparelse på byggeriet ansøger personen om dispensation fra kravet, som den pågældende, fra sin position som offentligt virkende, imødekommer.

13. Se afsnit 2.2.2.

14. Se afsnit 2.2.3.

15. Se afsnit 2.2.4.

16. Se afsnit 2.2.5.

17. Om ”partsbegrebet” henvises til kapitlets afsnit 3.1.

2. Definitionen af en forvaltningsmyndighed og om habilitet

Som et andet eksempel på inhabilitet kan nævnes den sagsbehandler, der træffer afgørelse i en sag om at anbringe en mor og et barn i en plejefamilie, hvor sagsbehandleren samtidig er barnets (kommende) plejefar. Her vil der foreligge en særlig personlig interesse i forhold til afgørelsen af den bestemte sag. Plejefaderen har en særlig personlig interesse i at få barnet i pleje. Det fører derimod ikke nødvendigvis til inhabilitet, at plejefaderen har en ledende stilling i kommunen. I en sag rejst af ombudsmanden havde en kommune behandlet en sag om at anbringe en mor og et barn i en plejefamilie, hvor plejefaderen samtidig bestred en stilling som leder i kommunen. Plejefaderen var både leder af kommunens Familiehus og kommunens familieplejekonsulenter. Men da plejefaderen kunne godtgøre, at han ikke havde medvirket ved behandlingen af sagen, fandt ombudsmanden ikke anledning til at udtale kritik af forholdet.¹⁸

Ifølge bestemmelsens sidste led anses den offentligt virkende også for inhabil i behandlingen af en bestemt sag uden en direkte interesse heri, såfremt personen repræsenterer en person med en sådan interesse, f.eks. som værge eller privat rådgiver. Dette led i bestemmelsen opfanger en afledt interesse, den offentligt virkende har i, at sagen falder ud til værgens eller klientens fordel.

2.2.2. Slægtskabsinhabilitet

Reglen om slægtskabsinhabilitet står i FVL § 3, stk. 1, nr. 2, og har følgende ordlyd:

”Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis [...] vedkommendes ægtefælle, beslægtede eller besvogrede i op- eller nedstigende linie eller i sidelinien så nær som søskendebørn eller andre nærstående har en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald eller er repræsentant for nogen, der har en sådan interesse”.

Bestemmelsen vedrører slægtskabsinhabilitet, hvor det inhabilitetsforårsagende begrundes med den offentligt virkendes familiemæssige tilknytningsforhold til den person, som sagen vedrører. Der skal foreligge en særlig personlig eller økonomisk interesse i sagens udfald, men til forskel fra forrige afsnit, om FVL § 3, stk. 1, nr. 1, skal det være i den offentligt virkendes *beslægtedes* interesse. Ikke i den offentligt virkendes egen interesse (i så fald anvendes FVL § 3, stk. 1, nr. 1).

18. FOB 2014-11.

Interessen skal foreligge hos den offentligt virkendes ægtefælle eller beslægtede i op- eller nedstigende linje. I den opstigende linje er forældre, bedsteforældre og oldeforældre, og i den nedstigende børn, børnebørn, herunder også adoptivbørn. Omfattet er også sidelinjen, hvilket omfatter den offentligt virkendes søskende, til og med søskendebørn. Besvogrede, dvs. ”svigerfamilien”, omfattes i de samme linjer – opstigende, nedstigende og til siden. Det vil sige ægtefællens forældre, bedsteforældre, børn og søskende m.v.¹⁹ Også ”andre nærtstående” interesser er omfattet, hvilket omfatter personer, med hvem den offentligt virkende er i et fast samlivsforhold,²⁰ herunder også plejeforhold. Bestemmelsen omfatter således også plejebørn og papirløse forhold.

2.2.3. Selskabsinhabilitet

Reglen om selskabsinhabilitet står i FVL § 3, stk. 1, nr. 3, og har følgende ordlyd:

”Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis [...] vedkommende deltager i ledelsen af eller i øvrigt har en nær tilknytning til et selskab, en forening eller en anden privat juridisk person, der har en særlig interesse i sagens udfald”.

Der kan statueres inhabilitet efter bestemmelsen, hvis en privatejet virksomhed har en *særlig* interesse i udfaldet af en sag, der er til behandling hos en offentligt virkende. Det gælder dog kun, hvis den offentligt virkende har en *kvalificeret tilknytning* til denne virksomhed. En kvalificeret tilknytning foreligger, såfremt den offentligt virkende deltager i virksomhedens ledelse, som direktør, overordnet funktionær eller medlem af bestyrelsen. En kvalificeret tilknytning kan i øvrigt foreligge ud fra en konkret vurdering af den offentligt virkendes indflydelse som aktionær, anpartshaver, andelshaver, kreditor eller debitor i virksomheden.

Bestemmelsen omfatter enhver juridisk organisationsform, herunder selskaber, foreninger og enkeltmandsdrevne virksomheder. Dog er det kun den offentligt virkendes tilknytning til en *privat* virksomhed, der kan føre til inhabilitet efter bestemmelsen. Bestemmelsen omfatter

19. Som ovenfor nævnt om beslægtede.

20. I vurderingen af om samlivsforholdet er ”fast”, ses på den enkeltes indsats af økonomisk eller anden art, forventninger med hensyn til forholdets nærmere udformning, dets fremtidige udvikling og varighed, jf. lovforslag nr. 4 af 2. oktober 1985 til forvaltningslov. Til § 3, hvor der henvises til Ægteskabsudvalgets betænkning 5: Samliv og Ægteskab, nr. 720/1974, side 53f.

2. Definitionen af en forvaltningsmyndighed og om habilitet

således ikke en tilknytning til en *offentligt* ejet eller kontrolleret virksomhed, herunder selvejende institutioner oprettet ved lov eller i henhold til lov. Det samme gælder foreninger oprettet ved lov eller i henhold til lov. Et fuldt offentligt ejerskab eller stiftelse af den juridiske person ved lov bevirker med andre ord, at den juridiske person ikke anses for *privat*. I sådanne tilfælde finder FVL § 3, stk. 1, nr. 3, altså ikke anvendelse på en eventuel inhabilitetsvurdering (en anden bestemmelse kan dog efter omstændighederne finde anvendelse).

Som efter de foranstående numre i FVL § 3, stk. 1, nr. 1-2, foreligger der kun inhabilitet, såfremt der, udover at den offentligt virkende har en tilknytning til virksomheden, er en for virksomheden *særlig* interesse i sagens udfald. I ”særlig” ligger en kvalificering, som indebærer, at virksomhedens *generelle* foreningsmæssige, ideologiske eller politiske interesser i almindelighed ikke vil føre til inhabilitet. Et nævnsmedlem udpeget efter indstilling af en interesseorganisation med en *generel* interesse i udfaldet af en sag, der er til behandling hos nævnsmedlemmet, indebærer således almindeligvis ikke, at nævnsmedlemmet bliver inhabil i behandlingen af den pågældende sag.

Til eksempel udpeges medlemmerne af Pressenævnet efter indstilling fra bl.a. interesseorganisationen Dansk Journalistforbund,²¹ og af Forbrugerklagenævnet af bl.a. erhvervsorganisationer.²² En organisatorisk politik eller ideologi om forsvarlig journalistik eller forbrugeradfærd i de nævnte organisationer bevirker altså ikke, at det herfra indstillede nævnsmedlem bliver inhabil i behandlingen af en foreliggende sag i nævnet.

Det er virksomheden, der skal have en særlig interesse i sagens udfald. Hvis et kommunalbestyrelsesmedlem efter kommunalbestyrelsens indstilling indvælges i et selskabs eller en forenings bestyrelse med det formål at varetage kommunens offentlige interesser, fører det ikke til inhabilitet. Der er i situationen ikke nogen interessekonflikt – ingen uvedkommende hensyn, idet personen er indvalgt for at varetage kommunens interesser.

21. Medicansvarslovens § 42.

22. Bekendtgørelse om behandling af forbrugerklager i Nævnenes Hus samt Forbrugerklagenævnet § 8, stk. 3.

2.2.4. To-instans inhabilitet

Reglen om to-instans inhabilitet står i FVL § 3, stk. 1, nr. 4, og har følgende ordlyd:

”Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis [...] sagen vedrører klage over eller udøvelse af kontrol- eller tilsynsvirksomhed over for en anden offentlig myndighed, og vedkommende tidligere hos denne myndighed har medvirket ved den afgørelse eller ved gennemførelsen af de foranstaltninger, sagen angår”.

Bestemmelsen omfatter den situation, hvor den offentligt virkende har behandlet en klagesag i en trinlavere instans, som denne person ligeledes er med til at behandle i den trindhøjere instans. Hvis formanden i et klageråd til eksempel også er departementschef, og rådets afgørelser kan rekrurreres (påklages) til chefens ministerium, og vedkommende her deltager i behandlingen af klagesagen, foreligger der to-instans inhabilitet.

En lignende omfattet situation er, hvor en trinlavere myndighed i forbindelse med behandlingen af en konkret sag søger vejledning hos en trindhøjere myndighed, som også er klageinstans i den pågældende sag. Det kan f.eks. være en politikreds, som søger vejledning hos Rigspolitiet angående en aktindsigtsafgørelse. Hvorvidt der i denne situation foreligger to-instans inhabilitet, beror på en vurdering af, om medarbejderen fra den trindhøjere myndighed har givet udtryk for sin endelige opfattelse af sagens afgørelse eller ydet generel juridisk vejledning. I førstnævnte tilfælde foreligger der to-instans inhabilitet, idet 1. instansafgørelsen reelt er en 2. instansafgørelse. Når medarbejderen i den trindhøjere instans behandler klagesagen, vil vedkommende formentlig nå til samme resultat (som personen dikterede overfor den trinlavere instans efter dennes henvendelse).

2.2.5. Tvivl i øvrigt om vedkommendes upartiskhed

FVL § 3, stk. 1, nr. 5, omfatter de situationer, som ikke er omfattet af FVL § 3, stk. 1, nr. 1-4, men som alligevel kan vække tvivl om den offentligt virkendes habilitet. Bestemmelsen lyder:

”Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis [...] der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed”.

Det kan være, at den offentligt virkende har en sag under behandling, der omhandler en nær ven. Det kan også være en uven. Sådanne forhold

2. Definitionen af en forvaltningsmyndighed og om habilitet

er ikke omfattet af slægtskabsinhabilitetsbestemmelsen i nr. 2. Til illustration kan der henvises til sagen om Københavns Kommunes daværende beskæftigelses- og integrationsborgmesters gratis lån af et privat firmas lokaler til fejring af en privat begivenhed. Borgmesteren deltog senere i beslutningen om at tildele firmaet en erhvervspris. Det kritiserede ombudsmanden, idet borgmesteren ved modtagelse af en gave (gratis lån af lokale) blev inhabil i forhold til firmaet og derfor ikke burde have deltaget i beslutningen om at give firmaet en erhvervspris.²³ I denne sag forelå omstændigheder, som var egnede til at vække tvivl om borgmesterens upartiskhed – en situation omfattet af FVL § 3, stk. 1, nr. 5.

2.2.6. Bagatelgrænsen

Et forhold omfattet af FVL § 3, stk. 1, nr. 1-5, fører alligevel ikke til inhabilitet, såfremt forholdet ikke kan antages at påvirke sagens afgørelse. Dette følger af FVL § 3, stk. 2, der lyder:

”Inhabilitet foreligger dog ikke, hvis der som følge af interessens karakter eller styrke, sagens karakter eller den pågældendes funktioner i forbindelse med sagsbehandlingen ikke kan antages at være fare for, at afgørelsen i sagen vil kunne blive påvirket af uvedkommende hensyn”.

Inhabilitet indtræder med andre ord ikke, hvis der ikke er fare for, at sagen påvirkes af uvedkommende hensyn. Hvorvidt dette er tilfældet, beror på en konkret vurdering, hvori navnlig må indgå en vurdering af den pågældende interesse, forvaltningsorganets og afgørelsens karakter samt den pågældende persons funktion i forbindelse med sagens behandling. Den omhandlede vurdering er objektiv i den forstand, at personens individuelle forhold, med hensyn til risikoen for at netop han/hun vil lade sig påvirke af uvedkommende hensyn, er uden betydning. Er den pågældende interesse f.eks. af økonomisk art, er det således uden betydning, om den pågældende som følge af sine private økonomiske forhold må anses som mindre tilbøjelig til at lade sig påvirke af udsigten til økonomisk tab eller vinding.

Til eksempel på denne vurdering kan henvises til tidligere nævnte ombudsmandssag om den kommunalt ansatte plejefar. I sagen rejste ombudsmanden på eget initiativ en sag over for en kommune, fordi ombudsmanden blev bekendt med, at kommunen havde besluttet at anbringe en mor og et barn i en plejefamilie, hvor plejefaderen samtidig

23. FOB 2019-13.

bestred en stilling som leder i kommunen.²⁴ På baggrund af oplysninger fra kommunen lagde ombudsmanden til grund, at plejefaderen ikke havde medvirket ved behandlingen af sagen, der førte til anbringelsen af moderen og barnet hos ham og hans hustru. Der var heller ikke grundlag for at antage, at der forelå inhabilitet hos de personer, der havde truffet beslutningen om at anbringe moderen og barnet i plejefamilien. Ombudsmanden vurderede derefter, om plejefaderen – i den periode hvor moderen og barnet var anbragt hos ham og hans hustru – var inhabil i forbindelse med udøvelsen af sin sædvanlige stilling i kommunen. Det mente ombudsmanden *ikke* var tilfældet. Ombudsmanden fandt endvidere ikke, at der var grundlag for at antage, at bibeskæftigelsen som plejefar var uforenelig med udøvelsen af mandens sædvanlige stilling og med den for stillingen nødvendige agtelse og tillid. Endelig vurderede ombudsmanden, at der ikke var omstændigheder, som var egnede til at vække tvivl om mandens upartiskhed med den virkning, at han var inhabil i forbindelse med Familiehusets fremtidige betjening af moderen og barnet.

2.2.7. Retsvirkningen ved inhabilitet

De retlige konsekvenser, ved at den offentligt virkende findes at være inhabil, reguleres i FVL § 3, stk. 3, 4 og 6. FVL § 3, stk. 3, bestemmer for det første, at:

”Den, der er inhabil i forhold til en sag [...] må ikke træffe afgørelse, deltage i afgørelsen eller i øvrigt medvirke ved behandlingen af den pågældende sag”.

Bestemmelsen fastslår, at den inhabile hverken må deltage i selve afgørelsen eller i den forudgående administrative behandling af sagen. Et inhabilt medlem af en kollegial forvaltningsmyndighed, som f.eks. et nævnsmedlem, er ligeledes afskåret fra at deltage – ikke blot i afstemningen, men også i den forudgående rådslagning. Den inhabiles funktioner i forbindelse med den pågældende sagsbehandling og afgørelse må således varetages af en anden medarbejder – og specifikt for nævnsmedlemmer af en stedfortræder (suppleant). Dette udgangspunkt fraviges dog efter FVL § 4, stk. 1, der lyder:

24. FOB 2014-11.

2. Definitionen af en forvaltningsmyndighed og om habilitet

”Bestemmelserne i § 3 gælder ikke, hvis det ville være umuligt eller forbundet med væsentlige vanskeligheder eller betænkelighed at lade en anden træde i den pågældendes sted under sagens behandling”.

FVL § 4, stk. 1, indebærer, at inhabilitet ikke indtræder i tilfælde, hvor en substitution (dvs. en udskiftning med en anden person) af den inhabile person enten ikke er mulig eller vil give anledning til væsentlige vanskeligheder eller betænkeligheder. Det kan til eksempel være betænkeligt at substituere i en hastesag, fordi der vil gå for lang tid med at finde en anden, der kan tage over. Det kan også være betænkeligt, hvis substitutionen indebærer en svækkelse af sagkundskaben hos den kompetente myndighed, fordi en mindre kompetent medarbejder vil skulle overtage sagen. I kollegialt sammensatte forvaltningsmyndigheder (nævn, kommunalbestyrelser m.v.) vil det i tilfælde af et medlems inhabilitet oftest være muligt at indkalde en stedfortræder. Men det forhold, at en stedfortræder ikke kan indkaldes (f.eks. grundet sygdom), bør dog ikke uden videre medføre, at der bortses fra en foreliggende inhabilitet, idet det normalt vil være fuldt forsvarligt, at sagen i så fald behandles og afgøres af de øvrige medlemmer.²⁵ Det gælder dog kun, såfremt det kollektive organ ikke mister sin beslutningsdygtighed.²⁶

Hvis den offentligt virkende selv får mistanke om, at vedkommende er inhabil efter FVL § 3, stk. 1, nr. 1-5, skal vedkommende snarest underrette sin overordnede herom.²⁷ For medlemmer af et kollegialt organ (f.eks. et nævn) skal underretningen gives snarest til den pågældende myndighed, hvilket i almindelighed vil sige til formanden eller sekretariatet. Er det formandens forhold, der er omfattet af FVL § 3, stk. 1, må formanden orientere de øvrige nævnsmedlemmer herom under et møde eller på anden måde. At underretningen skal gives snarest, betyder, så vidt muligt inden sagens behandling påbegyndes. Derved er der mulighed for her forinden at tage stilling til, om den pågældende må medvirke

25. Dette fremgår af FVL § 4, stk. 2: ”For medlemmer af en kollegial forvaltningsmyndighed gælder bestemmelserne i § 3, selv om en stedfortræder ikke kan indkaldes”.

26. En særregel i FVL § 4, stk. 3, bestemmer, at et medlem af en kollegial forvaltningsmyndighed kan deltage ved myndighedens valg af medlemmer til hverv, selv om medlemmet selv er bragt i forslag til det pågældende hverv. Dette forhold er således holdt ude af FVL § 3, som uden denne bestemmelse ville være et forhold, der kunne tænkes omfattet af FVL § 3, stk. 1, nr. 1. Ligeledes er det i FVL § 4, stk. 4, bestemt, at et regionsråds eller kommunalbestyrelses beslutning om vederlag m.v. til medlemmer holdes udenfor FVL § 3.

27. FVL § 6, stk. 1.